

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

9/S-son (4-jild)

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 5/9 (4) – 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2024

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy kengashi huzuridagi Sudyalari oliy

maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

SodiqovaShohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrda 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Насретдинова Дилфуза Мухаммадиновна</i> ЖЕНЩИНЫ ТАТАРКИ В КУЛЬТУРНОЙ ЖИЗНИ ТУРКЕСТАНА	13-19
<i>Хужаниязов Уктам Ешбаевич</i> ҚОРАҚАЛПОҚ ДАВЛАТ АКАДЕМИК МУСИҚАЛИ ТЕАТРИ МУСТАҚИЛЛИК ЙИЛЛАРИДА	20-25
<i>Saidaxmatov Sharifbek Toshpo'latovich</i> SURXONDARYO VA QASHQADARYO VILOYATLARIDA DEMOGRAFIK O'ZGARISHLAR, AHOLI BANDLIGI VA MIGRATSIYA JARAYONLARI	26-32
<i>Yakubov O'tkir Shermamatovich</i> XX ASRNING UCHINCHI CHORAGIDAGI IQTISODIY, IJTIMOIIY O'ZGARISHLAR VA ULARNING DEMOGRAFIK JARAYONLARGA TA'SIRI	33-37
<i>Саидбобоева Гулзора Нематжоновна</i> ЎРТА ОСИЁ ЭНЕРГЕТИКАЛАРИНИНГ I СЪЕЗДИ ХУСУСИДА	38-43
<i>Muminov Orifxuja</i> QIZILQUMNING LANDSHAFTI VA TARIXIY GEOLOGIYASI	44-49
<i>Avalova Gulshod Murodullayevna</i> HOJI BEKTOSH VALI – MUTASAVVUF FAYLASUF. HOJI BEKTOSH VALI MAJMUASI: TARIXI VA BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI	50-55
<i>Айтмуратова Жанылсын Жалгасовна, Жамалов Нурлан Юсупович</i> БУЮК АЛЛОМАЛАРИМИЗНИНГ МЕРОСИНИ ЎРГАНИШ АСОСИЙ ВАЗИФАМИЗ	56-61
<i>Qurbonova Marg'uba</i> TIL SOHASIDAGI O'ZBEKISTON HUKUMATI SIYOSATI, O'ZBEK TILINING DAVLAT TILI SIFATIDAGI NUFUZINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI	62-68
<i>Shoto'rayeva Sitora Xudoyberdi qizi</i> BUXORO XONLIGIDA TOJIDDIN HASANXOJANING TUTGAN O'RNI VA IJTIMOIIY FAOLIYATI	69-72
<i>Убайдуллаева Моҳисадаф Суннатилла қизи</i> ҚЎҒИРЧОҚ ЎЙИН ЭНГ ҚАДИМГИ НОМОДДИЙ МАДАНИЙ МЕРОС СИФАТИДА	73-76
<i>Xoliqulov Rustam Sharipovich</i> YANGI O'ZBEKISTONDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH SOHASIDAGI AMALGA OSHIRILAYOTGAN CHORA-TADBIRLAR	77-82
<i>Fayziyev Farrux Uktamovich</i> IMKONIYATI CHEKLANGAN INSONLAR O'RTASIDA O'TKAZILADIGAN XALQARO SPORT MUSOBAQALARINING RIVOJLANISH TARIXI	83-90
<i>Азаматова Гулмира Байирбековна</i> МЕҲНАТ МИГРАНТЛАРИНИ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ ҚўЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШНИНГ АЙРИМ ЖИҲАТЛАРИ	91-96

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna, Abduvohidov Behzod</i> ISHBILARMONLIK MUHITINI SHAKLLANTIRISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI O'RNI	97-107
<i>Абдуллаев Алтинбек Янгибаевич, Холиёров Парда Саъдуллаевич</i> КОРХОНАЛАРДА ИНВЕСТИЦИЯЛАР ҲИСОБИНИНГ ИЛМИЙ-МЕТОДОЛОГИЯСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	108-124
<i>Payazov Murod Maksudovich</i> “O'ZBEKISTON TEMIR YO'LLARI” AJDA YO'LOVCHI TASHISH TIZIMINI MODERNIZATSIYALASH DAVR TALABI	125-131
<i>Юнусов Бегенч Мавланбердиевич</i> ИҚТИСОДИЁТ ТАРМОҚЛАРИДА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ РИВОЖЛАНИШИНИ БАШОРАТЛАШ, УЛАРНИНГ МЕТОДОЛОГИК АСОСЛАРИ	132-143
<i>Qo'chqarov Baxtiyor Hoshimjanovich, Sayitbaev Shermirza Datkamirzaevich</i> KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI AYLANMA VOSITALARINI SHAKLLANTIRISHDAGI MUAMMOLAR VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	144-151
<i>Мадрахимов Кахрамон Эгамберганович</i> МИНТАҚАВИЙ ИҚТИСОДИЙ СИЁСАТНИНГ СТРАТЕГИК УСТУВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ	152-161
<i>Palvaniyazov Anvar Amatovich</i> MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISHDA INVESTITSION SIYOSATNING AHAMIYATI	162-165
<i>Raximbayev Akmal Azatboyevich</i> HUDUDLARDA SANOAT AGLOMERATSIYALARINI SHAKLLANTIRISH BO'YICHA XORIJIY TAJIRIBALARDAN FOYDALANISH	166-172
<i>Raxmanova Rushana</i> O'ZBEKISTONDA TURIZM RIVOJI VA KADRLAR TAYYORLASHDAGI MUAMMOLAR	173-178
<i>Xayrullayev Shaxram Yunus o'g'li</i> SAMARQAND VILOYATIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA DINAMIKASI	179-186
<i>Qodirov Bahodir Tursunovich</i> “QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARI”NING O'ZBEKISTON IJTIMOIIY-IQTISODIY TARAQQIYOTIDAGI O'RNI	187-192
<i>Bekjanov Dilmurad Yuldashovich, G'oyibnazarov Muxammad Xamidbekovich</i> LIZING MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISHDA SAMARALI MARKETING STRATEGIYALARINING AHAMIYATI	193-199
<i>Masharipova Durdona</i> RAQAMLI PLATFORMALARNING GLOBAL TASHQI SAVDOGA TA'SIRI: IMKONIYATLAR VA MUAMMOLAR	200-206
<i>Нурмухамедова Барно Исмаиловна, Урунова Гульнара Чарикулиевна</i> ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ РЕАЛИЗАЦИИ ИНИЦИАТИВНОГО БЮДЖЕТИРОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	207-213

<i>Xidirova Marg'uba Rustamovna, Zakirov Asilbek Adilovich</i> KORPORATIV BOSHQARUV MEKANIZMLARI ORQALI AKSIYADORLIK JAMIYATINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	214-218
---	---------

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Ismoilov Maxamadixon</i> TALABALARDA FALSAFIY TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISHNING DOLZARB MUAMMOLARI	219-223
<i>Shaydullayev Normuhammad</i> INSON VA JAMIYAT O'ZARO ALOQALARI: MUVOZANAT VA RIVOJLANISH	224-228
<i>Раджапбоева Хуршида Мақсудовна</i> ШАРОФ РАШИДОВ БАДИЙ-АДАБИЙ МЕРОСИДАГИ ЭСТЕТИК КЛИШЕНИНГ УНИКАЛ ЎЗИГА ХОСЛИГИ	229-233
<i>Abdullayeva Marhabo Uskinbayevna</i> YUSUF XOS HOJIB "QUTADG'U BILIG" ASARIDA AXLOQ MASALASI.....	234-239
<i>Ризаев Илҳом</i> ТАРТИБ ВА ХАОС: ЎЗ-ЎЗИНИ ТАШКИЛЛАШТИРИШ ҲОЯЛАРИНИНГ ТАРИХИЙ ТАДҚИҚИ	240-247
<i>Niyozova Nilufar</i> OQILONA TURMUSH SHAROITINI YARATISHDA OILANING O'RNI	248-252
<i>Usmonov Farrux</i> FAN ETIKASI TUSHUNCHASINING TIZIMLI TAHLILI	253-258
<i>Mirjavxarova Feruzaxon Usmonjonovna</i> AYOLLARNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING IJTIMOY, IQTISODIY VA MADANIY ASOSLARI: TARIXDAN BUGUNGI KUNGACHA	259-266
<i>Primov Baxriddin Abdiraxmonovich</i> JAMIYAT BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA MA'NAVIY VA G'OYAVIY MEKANIZMLAR	267-272
<i>Raxmankulov Farxod Raximkulovich</i> ISLOHOTLAR JARAYONIDA MULKDORLAR QATLAMINING MILLIY O'ZLIGINI ANGLASHINING O'ZIGA XOS JIHATLARI	273-278
<i>Asatov Sodiq Safarovich</i> YANGI O'ZBEKISTONDA MILLIY VA UMUMINSONIY QADRIYATLARGA PRAGMATIK YONDASHUVLARNING IJTIMOY-FALSAFIY TAHLILI	279-284
<i>Yusupova Feruza Zoyirovna</i> AXLOQIY TAFAKKURNING TAKOMILASHUVIDA AXLOQIY IDEALGA BO'LGAN EHTIYOJ	285-290
<i>Aripova Zulfiyaxon Solijonovna</i> SINERGETIKANING FALSAFIY VA IJTIMOY DUNYOQARASHGA TA'SIRI	291-296
<i>Saodatov Alimardon Abduraxmonovich</i> YOSHLARDA TABIAT IFLOSLANISHINI OLDINI OLISH VA UNI ASRAB AVAYLASH MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH	297-302

<i>Matluba Abduqodirovna Abdalimova</i> FALSAFIY TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISHDA ANALITIK VA KRITIK YONDASHUVLAR	303-307
<i>Safarova Tumaris Rustamkulovna</i> KOTIB CHALABIYNING SHARQ ILM-FAN TARAQQIYOTIDA TUTGAN O'RNI	308-312
<i>Турсунов Мухиддин Болтаевич</i> АФСОНАВИЙ ДУНЁҚАРАШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ ВА УНИНГ ИНСОН ТАФАККУРИГА ТАЪСИРИ	313-316
<i>Mamanov Jamoliddin Abduraximovich</i> XRISTIANLIK DININING KELIB CHIQISHI VA G'ARB DAVLATLARIGA TARQALISHI	317-326
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Karimova Ozodakhon Avazovna</i> LINGUOPRAGMATIC STUDY OF PHRASEOLOGICAL UNITS WITH A SOMATIC COMPONENT IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES	327-338
<i>Sayfiddinova Gulnoza</i> MILLIY UYG'ONISH DAVRI QO'QON ADABIY MUHITIDAGI AYRIM TURKUM SHE'RLARNING JANRIY XUSUSIYATLARI	339-344
<i>Abdullayev Ziyodbek Mansurovich</i> O'ZBEK VA NEMIS TILLARI ANTROPONIMIKASIDA ZAMONAVIY TENDENSIYALAR: KONTRASTIV TAHLIL	345-352
<i>Otaboyeva Mazmuna Rahimovna</i> FE'LNING SEMANTIK VA GRAMMATIK KATEGORIYALARIDAGI DARAJALANISHI: O'ZBEK VA INGLIZ TILLARI MISOLIDA	353-359
<i>Алиева Эльвина, Темирова Озода</i> ПОВЕЛЕНИЯ И ПОБУДИТЕЛЬНЫЕ ВЫСКАЗЫВАНИЯ СО ЗНАЧЕНИЕМ ЖЕЛАНИЯ В ПОЭТИЧЕСКИХ ТЕКСТАХ В. Ф. ХОДАСЕВИЧА	360-365
<i>Norqobilov Sanjar Rahmat o'g'li</i> BADIIY TARJIMADA LEKSIK-GRAMMATIK TRANSFORMATSIYALAR TADQIQI (JON GRINNING "THE FAULT IN OUR STARS" ROMANINING O'ZBEK TILIGA TARJIMASI MISOLIDA)	366-372
<i>Maxmudova Farangiz Muzaffar qizi</i> SAID AHMAD HAJVIYALARIDA YUKLAMALARNING AHAMIYATI	373-378
<i>Abdumajitov Xurshid Alisher o'g'li</i> MULOQOT VA MADANIYAT SHARHIDAGI SPORT TILI	379-382
<i>Rajabova Karomat Chorshanbi qizi</i> TURKOLOGIYADA SO'ZLASHUV USLUBIGA DOIR IZLANISHLAR	383-389
<i>Abdujalilova Ruxshona Abdug'afforzoda</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA JINOIY LINGVISTIK BIRLIKLARNING SHAKLLANISHIDA STILISTIK VOSITALARNING O'RNI	390-396
<i>Xasanova Kamila Baxtiyorovna</i> STUDYING ETHNOGRAPHIC VOCABULARY IN THE UZBEK LANGUAGE	397-401
<i>Бобаева Шахноза</i> ОСОБЕННОСТИ ЯЗЫКОВЫХ ЕДИНИЦ В РЕЧИ	402-407

<i>Рузибаева Азиза Қаҳрамановна</i> АВАЗ ЎТАР ИЖОДИНИНГ ЎЗБЕК ТИЛИГА ТАЪСИРИ	408-413
<i>Umurzakova Aygul Umarovna</i> ARAB TILSHUNOSLIGIDA ZIYORAT TURIZMI TERMINOLOGIYASINING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI VA RIVOJLANISH JARAYONI	414-418
<i>Sobirova Nodirabegim Murodjon qizi, Egamberdiyeva Sarvinoz Esonali qizi</i> STILISTIK FIGURALARNING TARJIMADAGI O'ZIGA XOSLIGI	419-423
<i>Xo'jamberdiyeva Gavhar Ilhom qizi</i> INGLIZ TILIDA "CHILD" KONSEPTINI AKS ETTIRUVCHI NOMINATSIYALAR	424-427
<i>Мирзаева Феруза Самижоновна</i> ЎЗБЕК ХАЛҚ МАҚОЛЛАРИДА АНТРОПОНИМЛАРНИНГ ҚЎЛЛАНИЛИШИ	428-433
<i>Badalbayeva Maloxat Yulchiyevna</i> TRANSLATION FEATURES OF EMERGENCY TERMS IN ENGLISH AND UZBEK: A COMPARATIVE ANALYSIS	434-438
<i>Berdimurotova Sevara Maxmudovna</i> RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR SOHASIDAGI O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI NEOLOGIZMLARNING YASALISH USULLARI VA QO'LLANILISH XUSUSIYATLARI	439-444
<i>Po'latova Sarvinoz Botir qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA ZIDDIYATLI KOMMUNIKATSIYANING LIGVISTIK EKSPERTIZASI	445-449
<i>Aripova Saodat Taxirovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI HIKOYALAR TARJIMASINING LINGVOKULTUROLOGIK XUSUSIYATLARI	450-453
<i>Azamatova Gulnoza</i> THE GRAMMATICAL CATEGORY OF NUMBER IN THE GERMAN LANGUAGE	454-458
12.00.00 – YURIDIK FANLAR	
<i>Мухитдинова Фирюза</i> КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ И ПОЛИТИКО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ НАСЕЛЕНИЯ В НОВОМ УЗБЕКИСТАНЕ	459-465
<i>Imotnniyozov Doniyorbek Baxtiyor o'g'li</i> MULKNI BEGONALASHTIRISH SHARTNOMALARIGA OID KONSEPTUAL YONDASHUVLAR	466-470
<i>Ёкубов Шухратжон Восиджон угли</i> ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК АВТОР И ИЗОБРЕТАТЕЛЬ: АНАЛИЗ ПРАВОВОЙ ЗАЩИТЫ ПРОИЗВЕДЕНИЙ И ИЗОБРЕТЕНИЙ, СОЗДАННЫХ ИИ, В РАМКАХ АВТОРСКОГО ПРАВА И ПАТЕНТНОГО ПРАВА	471-477
<i>Худайбердиева Мафтуна Зафар кизи</i> ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРАВА ДЕТЕЙ НА БЕСПЛАТНОЕ И КАЧЕСТВЕННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: МЕЖДУНАРОДНЫЕ ДОСТИЖЕНИЯ И АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ	478-483
<i>Begimov Rufat Musurmonovich</i> KONSTITUTSIYA – HUQUQ VA ERKINLIKLARIMIZ KAFOLATI	484-488
<i>Минойиддинов Абдурасул Баходирович</i> АЛИМЕНТ МАЖБУРИЯТЛАРНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ	489-494

<i>Иброҳимов Азимжон Абдумумин угли</i> “ЎЗБЕКИСТОН ФУҚАРОЛИК ҚОНУНЧИЛИГИДА КОРПОРАТИВ МУНОСАБАТЛАРГА ОИД ҚОИДАЛАРНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ: КОНЦЕПТУАЛ ЁНДАШУВ”	495-500
<i>Koryog'diyev Bobur Umidjon o'g'li</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI FUQAROLIK KODEKSINING YANGI TAHRIRI LOYIHASI BIRINCHI BO'LIM 6-BOBIDAGI KONSEPTUAL MASALALAR TAHLILI	501-507
<i>Ғайбуллаев Соҳибжон Ғайбуллаевич</i> ИЖАРА ШАРТНОМАСИГА ОИД ҚОНУНЧИЛИКНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ БЎЙИЧА АЙРИМ ЁНДАШУВЛАР	508-514
<i>Саидов Бобур Бахромжонович</i> ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ЗАЩИТЫ ПЕРСОНАЛЬНЫХ ДАННЫХ ПОЛЬЗОВАТЕЛЕЙ В ВЕБ-РАЗРАБОТКАХ	515-524
<i>Асадов Шаҳриддин Фахриддинович</i> РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР АСОСИДА МАСЛАҲАТ ХИЗМАТЛАРИ КЎРСАТИШНИ ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШ	525-529
<i>Ганиев Нихолбек Валиевич</i> НОТИЖОРАТ КОРПОРАТИВ ТАШКИЛОТЛАР	530-536
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Ortiqova Nargiza Akramovna</i> O'QUVCHILARDA TARBIYAVIY QADRIYATLAR MANBALARI VOSITASIDA UZLUKSIZ MA'NAVIY TARBIYANI OSHIRISHGA QARATILGAN SAMARALI PEDAGOGIK TEKNOLOGIYALAR	537-541
<i>Jamalova Nargiza Ulug'bek qizi</i> PEDAGOGIKA VA GUMANITAR FANLARINING JAMIYATDA TA'LIMNING O'ZGARISHI VA RIVOJLANISHIDA TUTGAN O'RNI	542-547
<i>Norboyev Nabijon Narziqulovich</i> SHAHMAT O'YININING SHAXS INTELEKTUAL SIFATLARINI SHAKLLANTIRISHGA TA'SIRI	548-553
<i>Batirov Behzod Baratovich</i> FIZIKA TA'LIM MAZMUNINI TABAQALASHTIRISHNING O'ZIGA XOSLIGI	554-559
<i>Razzoqova Mahliyo Qosimjonovna</i> GENDER METODINING NAZARIY ASOSLARI	560-564
<i>Xalilov Lenar Shevketovich</i> BO'LAJAK TASVIRIY SAN'AT O'QITUVCHILARIGA INNOVATSION O'QITISH USULLARINING SAMARADORLIGI VA PEDAGOGIK SHAROITLARI	565-569
<i>Turdimurodov Dilmurod Yo'ldoshevich</i> MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR JISMONIY TARBIYASINING PEDAGOGIK SHARTLARI	570-575
<i>Ernazarov G'olibjon Ne'matovich</i> JISMONIY YUKLAMADAN CHARCHASH VA QAYTARILISH DAVRLARINING FIZIOLOGIYASI	576-580
<i>Xudaykulova Dilbarxon Zokirovna, Erkinova Dilshoda Sherali qizi</i> BOLALARDA TADQIDIY FIKRLASH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHGA QARATILGAN PEDAGOGIK JARAYONNING ASOSIY XUSUSIYATLARI	581-586

<i>Eshdavlatov Abdullo Boybo'ri o'g'li, Uralov Sardor Abdulla o'g'li</i> TALABALARNING VOLEYBOL MASHG'ULOTLARIDA TEXNIK TAYYORGARLIGI	587-593
<i>Maxmudov Qudratbek Shavkat o'g'li</i> INGLIZ TILINI O'QITISHDA TALABALARNING MADANIYATLARARO MULOQOT KOMPETENSIYASINI TIL ELEMENTLARI ORQALI RIVOJLANTIRISH SAMARADORLIGI	594-607
<i>Mirzaeva Kamola Uralovna</i> THE ROLE OF THE FAMILY INSTITUTE IN EDUCATING A PROFESSIONAL GENERATION	608-612
<i>Tursunboyeva Mukhlisa Anvar kizi</i> BILINGUALISM AS A PROMISING FORM IN CHILDREN'S EDUCATION	613-619
<i>Ҳақназарова Нулуфар Қуранбоевна</i> ТАЪЛИМ ТРАНСФОРМАЦИЯСИ ШАРОИТИДА ПЕДАГОГ КАДРЛАР МАЛАКАСИНИ ОШИРИШНИНГ ПЕДАГОГИК ТИЗИМИНИ СТРУКТУРАВИЙ-ФУНКЦИОНАЛ ТАЪМИНОТИ	620-625
<i>Sheraliyeva Shahnoza Usmanovna</i> INGLIZ TILIDA TALABALAR YOZISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHDA TURLI YOZMA MATN NAMUNALARINI TAHLIL QILISHGA QARATILGAN MASHQLARNING AHAMIYATI	626-633
<i>Джанабаева Адина</i> ВОЗМОЖНОСТИ ЦИКЛА ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН В ФОРМИРОВАНИИ МЕТОДИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА	634-641
<i>Xoliqnazarov Azamat Begaliyevich</i> TALABALARNING JISMONIY TARBIYA MASHG'ULOTLARIDA KUCH QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH	642-646
<i>Elboyeva Shaxnoza</i> QASHQADARYO VILOYATIDA PEDAGOGIKA FANINING RIVOJLANISHIDA XOTIN-QIZLARNING O'RNI	647-651
<i>Садиев Валижон</i> СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ УСЛОВИЙ РАЗВИТИЯ ПАТРИОТИЧЕСКИХ КАЧЕСТВ УЧАЩИХСЯ В УСЛОВИЯХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ	652-657
<i>Pulatova Muhabbat Egamberdievna</i> UZLUKSIZ KASBIY RIVOJLANTIRISH JARAYONIDA O'QITUVCHILARDA INNOVATSION KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYASI	658-663

Received: 10 November 2024
Accepted: 15 November 2024
Published: 25 November 2024

Article / Original Paper

IMPROVING THE QUALIFICATION OF PEDAGOGICAL STAFF IN THE CONTEXT OF EDUCATIONAL TRANSFORMATION: STRUCTURAL- FUNCTIONAL SUPPORT OF THE PEDAGOGICAL SYSTEM

Haknazarova Nilufar Kuranbaevna

Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD),
Researcher at the Institute for Retraining and Advanced Training of Personnel of the Higher
Education System under the Ministry of Higher Education, Science, and Innovation of the
Republic of Uzbekistan

Abstract. The article discusses the key concepts and practical aspects of educational system transformation and the professional development of teaching staff. Adapting educational processes to global changes, utilizing innovative technologies, and developing modern teaching methods are of paramount importance. The professional development of educators contributes to the modernization of the education system and has a significant impact on the social and economic development of society. The article highlights the importance of using innovative pedagogical technologies, digital platforms, and psychological-pedagogical approaches.

Keywords: education transformation, professional development of educators, innovative pedagogical technologies, digital learning platforms, psychological-pedagogical approaches, modernization, educational system, teaching methodologies, educational management.

ТАЪЛИМ ТРАНСФОРМАЦИЯСИ ШАРОИТИДА ПЕДАГОГ КАДРЛАР МАЛАКАСИНИ ОШИРИШНИНГ ПЕДАГОГИК ТИЗИМИНИ СТРУКТУРАВИЙ-ФУНКЦИОНАЛ ТАЪМИНОТИ

Ҳақназарова Нилуфар Куранбоевна

Педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD),
Олий таълим фан ва инновациялар вазирлиги ҳузуридаги
Олий таълим тизими кадрларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш
институтини мустақил изланувчиси

Аннотация. Мақолада таълим тизимининг трансформацияси ва педагогик кадрлар малакасини ошириш масалаларига оид асосий концепциялар ва амалиётлар кўриб чиқилган. Таълим жараёнининг глобал ўзгаришларга мослашиши, инновацион технологиялардан фойдаланиш, замонавий ўқув методикаларининг ишлаб чиқилиши муҳим аҳамиятга эга. Педагогик кадрлар малакасини ошириш, таълим тизимининг модернизациясига хизмат қилади ва жамиятнинг ижтимоий, иқтисодий ривожига катта таъсир кўрсатади. Мақолада инновацион педагогик технологиялар, рақамли платформалар ва психологик-педагогик ёндашувлар қўлланилишининг аҳамиятига алоҳида эътибор қаратилган.

Калит сўзлар: таълим трансформацияси, педагогик кадрлар малакаси, инновацион педагогик технологиялар, рақамли таълим платформалари, психологик-педагогик ёндашувлар, модернизациялаш, педагогик тизим, ўқув методикалари, таълимни бошқариш.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI9Y2024N95>

Кириш. Таълим тизими жамиятнинг ижтимоий, иқтисодий ва маданий ривожланишида муҳим роль ўйнайди. Замонавий дунёдаги глобал ва ижтимоий ўзгаришлар, янгилашлар таълимнинг трансформациясини тақозо қилади. Педагог кадрлар малакасини ошириш ва таълим тизимининг муттасил ривожланиши эса жамиятнинг барқарор ривож ва келажакка интилиш учун замин яратади. Шунингдек, таълим соҳасидаги инновацион ўзгаришлар педагогик тизимнинг самарали ишлаши учун муҳим аҳамиятга эга. Бу мақолада педагогик кадрларнинг малакасини оширишнинг структуравий-функционал таъминотиغا диққат қаратамиз. Таълим тизими давлатнинг тараққиёти учун муҳим омил саналади. Бугунги кунда таълим соҳасида амалга оширилаётган трансформациялар педагогик кадрлар малакасини оширишни ўта муҳим ва устувор вазифа сифатида қўяди. Бу жараённинг самарали амалга ошиши учун педагогик тизимнинг структуравий-функционал таъминоти яратилмоқда. Мақсад – педагогика соҳасидаги билимлар ва кўникмаларни замон талаблари асосида такомиллаштириш ва педагогик кадрлар малакасини мустаҳкамлаш.

Адабиётлар таҳлили ва методология. Таълим трансформацияси, педагогика ва педагогик кадрларнинг малакасини ошириш соҳасидаги адабиётлар таҳлили – бу соҳадаги янги илмий-амалий ишланмаларни ва замонавий мақолаларни ўрганишга асосланган. Адабиётлар таҳлили таълим соҳасидаги муаммоларни аниқлаш, уларни ҳал этиш учун йўналишларни белгилаш ва мавжуд илмий билимни кенгайтиришга ёрдам беради.

“Таълим трансформацияси” ва “педагогик кадрлар малакасини ошириш” тушунчалари умумий таълим соҳасининг ривож ва замон талабларига мослашуви билан боғлиқдир. Бу соҳада илмий мақолалар кўп йиллар давомида амалга оширилган. Шарқ ва Ғарб мамлакатларида таълим тизимининг модернизациясига қаратилган мақолалар ёки педагогик кадрлар малакасини оширишга оид қатор мақолалар мавжуд. Шунингдек, кейинги йилларда қатор мутахассислар таълим соҳасидаги трансформацияларнинг асосий қадамларини ва механизмларини ўрганиб, уларни педагогик кадрлар малакасини ошириш билан боғлашган.

А.А.Эгамбердиев Ўзбекистондаги олий таълим трансформацияси жараёнига ижтимоий қатламнинг муносабати ва бугунги кунда Ўзбекистонда мавжуд ресурслардан унумли фойдаланган ҳолда халқаро тажрибанинг илғор ютуқларини юртимизга олиб кириш йўллари ёритиб берган[1; 6-76].

М.Қ.Абдуллаев ва Ф.Х.Ризаевалар таълимнинг рақамли трансформацияси бўйича устувор лойиҳаларни амалга оширишни таъминлашга ҳисса қўшадиган инфратузилма, меъёрий-услубий базани яратиш зарурати асослаб берган. Таълим жараёнларини ривожлантиришда рақамли трансформациянинг асосий тенденциялари алоҳида таъкидлаган[2;348-3546].

А.Р.Мелибоев меҳнат бозоридаги кадрларга бўлган эҳтиёжларни шаклланишида ва иш берувчиларнинг талабларида битирувчининг маълумот даражасига қўшимча равишда битирувчиларда амалий кўникмалар яъни тегишли компетенциялар мавжудлигига ишон ҳосил қилиш учун ҳар томонлама пухта ўйланган таълим тизимини яратиш зарурлигини таъкидлаб ўтган. Олимнинг фикрича халқаро таълим тизими билан Ўзбекистон таълим тизимини ўзаро уйғунлашувини таъминлаш орқали

битирувчиларнинг малакаларини халқаро меҳнат бозорида ҳам тан олинишига олиб келади[3;217-2226]..

Таълим трансформацияси - бу таълим тизимининг иқтисодий ва ижтимоий талабларга мувофиқлаштирилиши. XXI асрдаги глобаллашув ва инновацион технологияларнинг ривожига педагогикага янада мураккаб ва динамик талаблар қўяди. Технологик инқилоб, ахборотлашув жараёнлари, жамиятдаги соҳа ўзгаришлари таълим соҳасининг ҳам трансформациясини тақозо қилади.

Таълим трансформациясининг мақсади ва вазифалари

Таълимнинг трансформациясининг асосий мақсади – педагогик жараёнларни янада самарали, инновацион ва интерактив қилишдир. Бунинг учун қуйидаги вазифалар амалга оширилади:

- Янги таълим стандартларини жорий этиш – замонавий билимлар, кўникмалар ва компетенциялар талаблари.

- Модернизациялашган ўқув дастурларини ишлаб чиқиш – ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш.

- Педагог кадрларнинг малакаларини ошириш – замон талабларига мос равишда.

Муҳокама. Педагогик кадрлар малакасини ошириш жараёнида қатор муаммолар ва имкониятлар мавжуд. Замонавий таълим трансформацияси тизимида педагогик кадрларнинг профессионал ривожланиши, уларнинг малакаларини ошириш, замонавий таълим технологияларидан фойдаланиш – муҳим талаблардан ҳисобланади. Мақола натижалари кўрсатишича, педагогик кадрларнинг малакасини ошириш учун замонавий ёндашувларни, инновацион усуллар ва техникаларни жорий қилиш муҳим. Педагогик тизимнинг самарадорлигини таъминлашда инновацион педагогик технологияларнинг, рақамли таълим платформаларининг, психологик-педагогик ёндашувларнинг аҳамияти катта. Шу билан бирга, педагогик кадрларнинг малакасини оширишдаги самарадорлик кўп ҳолатларда қўлланилаётган тренинглар, воркшоплар, қайта тайёрлаш курслари ва индивидуал ҳамкорликка боғлиқдир.

Таълим трансформациясининг педагогик кадрлар малакасини оширишга бўлган таъсири талабларига мос педагогик тизимни шакллантириш, янги технологиялардан фойдаланиш ва таълим жараёнларини ислоҳ қилиш билан чамбарчас боғлиқдир. Шунингдек, педагогик кадрлар малакасини оширишнинг самарадорлигини баҳолаганда, муаммоларни тезкор ва самарали ҳал қилиш учун янги ўқув модуллари ва профессионал ривожланиш дастурлари жорий этиш зарур эканлиги айтилади.

Педагогик тизимнинг структураси

Педагогик тизимнинг самарали ишлаши учун унинг структурасининг мукамал бўлиши шарт. Бу тизимнинг турли компонентлари бир-бири билан ҳамкорликда ишлашини таъминлайди.

Педагогик тизимнинг асосий элементлари

1. Таълим муассасалари (мактаблар, университетлар, коллежлар, таълим марказлари).

2. Педагогик кадрлар – таълим ва тарбия соҳасидаги мутахассислар (ўқитувчилар, устозлар, тренерлар).

3. Ўқув дастурлари – мавжуд таълим стандартлари, ўқув режалари ва курслар.

4. Таълим олувчилар – талабалар, талабалар ва уларнинг таълимга бўлган эҳтиёжлари.

5. Таълимни бошқариш ва мониторинг – таълим жараёнларини бошқариш, баҳолаш ва таҳлил қилиш тизимлари.

Тизимнинг функционал компоненти

Педагогик тизимнинг самарали ишлаши учун унинг ҳар бир компонентининг функцияси тўғри аниқланган бўлиши керак:

- Педагогик кадрларни тайёрлаш – педагоглар тайёрлаш жараёнида замонавий билимлар, кўникмалар ва компетенцияларни ўзлаштириш.

- Педагогик кадрлар малакасини ошириш– педагогик ҳамкорлик, педагогик самарадорликни ошириш.

- Ўқув-тренинг материаллари ва технологиялар – таълимда замонавий педагогик технологиялардан фойдаланиш.

Педагог кадрлар малакасини оширишнинг стратегик ёндашувлари

Педагог кадрлар малакасини ошириш учун самарали стратегик ёндашувлар, тренинглар ва қайта тайёрлаш механизмларини ишлаб чиқиш муҳимдир.

Қайта тайёрлаш ва малака ошириш курслари

Педагогик кадрлар учун қайта тайёрлаш курслари ташкил этиш, уларнинг малакасини оширишда муҳим аҳамиятга эга. Бу курслар аниқ ва замонавий тренинглар, семинарлар, вебинарлар ва онлайн курсларни ўз ичига олиши керак.

Инновацион педагогик усуллар ва технологиялар

Педагогик кадрлар малакасини ошириш учун инновацион усуллар, ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш муҳим. Масалан:

- Flipped classroom – талабаларнинг мустақил ишлаши ва педагогнинг мувофиқлаштирувчи ролини аниқлаш.

- Blended learning – онлайн ва анъанавий таълимнинг интеграцияси.

- Мобил таълим платформалари – мобил иловалар ва онлайн платформалар орқали таълимни йўлга қўйиш.

Натижалар. Мақола натижалари, педагогик кадрлар малакасини ошириш ва таълим трансформациясининг педагогик тизимини структурасининг функционал таъминотини яхшилашга қаратилган бир қатор муҳим воқеалар ва кўрсаткичларнинг ўзаро боғланишини намоён этди.

Натижалар қуйидаги асосий йўналишларда қамраб олинди:

1. Таълим трансформациясининг асосий йўналишлари

Педагогик кадрларнинг малакасини ошириш жараёнида таълим трансформациясининг асосий йўналишлари ва инновацион педагогик технологиялар самарадорлиги аниқланди.

1.Инновацион педагогик технологиялар: Таълим трансформациясининг асосий вазифаларидан бири – педагогик кадрларнинг билимларини ва кўникмаларини замон талабларига мослаштириш. Мақола натижалари кўрсатишича, таълимда инновацион педагогик технологияларнинг қўлланилиши (масалан, *flipped classroom* – "орқа томондан ўқитиш", *blended learning* – "аралаш таълим", интерактив ва виртуал таълим) педагогик кадрлар малакасини оширишда муҳим

аҳамиятга эга. Ушбу технологиялар таълим жараёнини самарали ташкил қилиш ва ўқувчилар билан мулоқотни янгирақ шаклда йўлга қўйиш имконини берилади.

Мисол учун, flipped classroom методикасининг педагогик кадрларнинг малакасини оширишга таъсири катта бўлди. Бу усулда ўқитиш анъанавий методларга нисбатан, педагогларга ўқувчиларни мустақил ўрганишга йўналтириш имконини беради. Ўқитувчиларга янги педагогик технологиялардан фойдаланишда амалий кўникмаларни шакллантиришга ёрдам беради, шунингдек, таълим жараёнида янги ресурслар ва методикаларни самарали ишлатишга кўмаклашади.

2.Рақамли таълим платформалари: Рақамли таълим платформаларининг қўлланилиши педагогик кадрлар малакасини оширишда катта аҳамиятга эга бўлди. Вебинарлар, онлайн курслар, мобил платформалар орқали педагогик кадрлар замон талабларига мослашган методик кўникмаларни ўзлаштиришда иштирок этдилар. Мақола натижалари бу платформаларнинг таълим жараёнида педагогик кадрлар учун қўшимча ресурсларни таъминлашга ёрдам берадиганлигини кўрсатди.

3.Психологик-педагогик ёндашувлар: Педагогик кадрларнинг малакасини оширишда психология ва педагогик ёндашувларнинг ўрни муҳим. Индивидуал таълим, шунчаки педагогика эмас, балки шахсга оид ёндашув, таълим жараёнига ҳар бир ўқувчининг ички эҳтиёжларини инобатга олиш назарий ва амалий жиҳатдан муҳим эканлиги кўрсатилди. Психологик тренинглар ва педагогикадаги индивидуал амалий методларнинг амалга оширилиши педагогик кадрларнинг малакасини оширишга самарали таъсир кўрсатади.

2. Педагогик кадрлар малакасини ошириш учун механизмлар

Педагогик кадрлар малакасини ошириш учун белгиланган механизмлар мақолада муҳим аҳамиятга эга бўлди. Бу механизмлар педагогларнинг профессионал ривожланишини, замонавий талабларга мос келадиган иш усуллариини ёрдам беришга хизмат қилади.

1.Қайта тайёрлаш курслари: Мақолада педагогик кадрларни қайта тайёрлаш курсларининг самарадорлиги аниқланди. Ушбу курслар педагогларнинг янгиланган методик ва педагогик технологиялар билан таништирилишига ва уларни таълим жараёнида қўллашга ёрдам беради. Бундан ташқари, қайта тайёрлаш курслари иш тажрибасини оширишга ҳам хизмат қилади. Мақсадли тренинглар орқали педагоглар янги амалий кўникмаларга эга бўлишади, бу эса педагогик жараёнларнинг сифатини оширади.

2.Тренинглар ва workshop: Педагогик кадрлар малакасини ошириш учун тренинглар ва воркшоплар жуда самарали ўтказилди. Тренинглар билимларнинг баҳоланган ҳолда кучайтирилиши ва педагогик кадрлар билан бирга ишлаш асосида ташкил этилди. Workshop тизими педагогларга турли йўналишлар бўйича амалий машғулотларда қатнашиш имконини берилади. Бунда таълимнинг замонавий усуллари ва педагогикадаги янги методикалар ҳам олиб борилди.

3.Таълим жараёнларини мониторинг қилиш: Педагогик кадрларнинг малакасини ошириш ва таълим жараёнларини самарали ташкил қилиш учун мониторинг тизимларини жорий этиш зарурлиги мақола натижаларида аниқланди. Мониторинг, педагогик кадрларнинг тажрибаларини кузатиш ва уларнинг иш

самарадорлигини баҳолаш имконини беради. Бу ҳолатда, таълим жараёнининг самарадорлигини баҳолаш ва таҳлил қилиш орқали педагогик кадрларнинг ўқитиш сифати яхшилаш учун янги стратегиялар ишлаб чиқилди.

Педагогик кадрлар малакасини оширишдаги замонавий инновациялар

Тадқиқот натижалари шуни кўрсатдики, педагогик кадрларнинг малакасини оширишда замонавий инновациялардан фойдаланиш нафақат педагогик фаолиятни самарали ташкил қилишда, балки жаҳон таълим тизимларига мослашишда ҳам муҳим омил ҳисобланади. Бу инновациялар қуйидагича таърифланди:

- *Рақамли ва виртуал таълим:* Педагогик кадрлар учун рақамли платформалар ва виртуал ўқитиш усуллари жорий этиш самарали бўлиб, уларга замонавий таълим технологияларини ўзлаштириш имконини беради.
- *Масофавий таълим:* Масофавий таълим усуллари педагогик кадрлар учун фойдали бўлиб, уларнинг кўникмаларини ошириш ва ўқитишнинг янги форматларига интилишга ёрдам берди.

Хулоса. Тадқиқотда таълим трансформацияси шароитида педагогик кадрлар малакасини оширишнинг педагогик тизимини структурасининг функционал таъминоти ўрганилди. Замонавий таълимнинг глобал ўзгаришлар ва инновацион талаблар билан жуда катта алоқаси борлиги аниқланди. Таълим трансформациясининг самарали амалга оширилиши педагогик кадрларнинг малакасини оширишга қаратилган янги механизмлар, методикалар ва технологияларни жорий қилиш билан чамбарчас боғлиқ эканлиги кўрсатилди.

Тадқиқот натижалари шуни кўрсатдики, педагогик кадрлар малакасини оширишга қаратилган ҳар қандай ишланма замонавий технологиялардан фойдаланиш, индивидуал ёндашув ва инновацион ўқитиш усуллари жорий этиш орқали ўзининг самарадорлигини юксалтиришга хизмат қилади. Жамиятнинг таълим соҳасидаги трансформациясини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, педагогик кадрлар малакасини ошириш ва шу билан бирга замонавий таълим талабларига мослашишга эришиш учун тизимли, комплекс ёндашув зарур. Бу эса таълим тизимини модернизациялаш ва педагогикадаги янги ёндашувларни амалиётга жорий қилиш билан боғлиқ.

Шу боис, педагогик кадрларнинг малакасини оширишда муваффақиятга эришиш учун таълим тизимининг ҳар бир компонентини ижобий томонга ўзгартириш ва таълимни трансформация қилишга катта эътибор қаратиш лозим.

Adabiyotlar/Literatypa/References:

1. А.А.Эгамбердиев “Ўзбекистонда олий таълим трансформацияси” “Oliy Ta’lim Muassasalarida Ta’lim, Fan, Innovatsiya Va Ilmiy Tadqiqotlarning Salmoqli Natijalari: Muammo Va Yechimlar” Mavzusidagi Respublika Ilmiy-Amaliy Konferensiyasi Materillari. Jild 1 № 4, 2024й
2. М.Қ.Абдуллаев, Ф.Х.Ризаева “Таълим тизимида рақамли трансформацияни амалга ошириш тенденциялари”, “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” (Economics and Innovative Technologies) ilmiy elektron jurnali, 3/2022, may-iyun (№ 00059).
3. А.Р.Мелибоев “Таълим тизими трансформацияси жараёнида янги профессионал таълим тизимининг ўрни”, “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” ilmiy elektron jurnali. № 5, sentyabr-oktyabr, 2020-yil

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/9 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).